

Õiguskantsleri Kantselei

Peeter Järvelaid
peeterj@tlu.ee

Teie 04.10.2024 nr

Meie 17.10.2024 nr 14-1/241615/2406048

Joobeseisundi kontrollimine ja tuvastamine

Lugupeetud Peeter Järvelaid

Küsisite, millise regulatsiooni alusel saaks vajadusel korraldada volikogus alko- või narkotestimist ning kas on olemas õiguslik alus, mis võimaldaks testide tegemiseks kutsuda volikogu istungisaali politsei.

Õigusaktide selgitamine ei ole õiguskantsleri ülesanne, mistõttu piirdume üldise kokkuvõtliku käsitlusega.

Joobeseisund on [korrakaitseaduse](#) (KorS) § 36 lõike 1 kohaselt alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamisest põhjustatud tervises seisund, mis avaldub väliselt tajutavas häiritud või muutunud kehalistes või psüühilistes funktsioonides ja reaktsioonides.

KorS § 37 lõike 1 kohaselt võib politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan joobeseisundile viitavate tunnuste korral kontrollida isiku organismis alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine esinemist. Joobeseisundi kontrollimise või tuvastamise protseduurile võib allutada:

- 1) sõidukijuhi või muu isiku, kui on alust kahtlustada, et isik on toime pannud süüteo, mille koosseisuliseks tunnuseks on joobeseisund, alkoholi piirmäära ületamine või narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamine;
- 2) isiku, kellel esinevad ilmsed joobeseisundile viitavad tunnused, kui ta võib olla ohtlik endale või teistele;
- 3) alaealise, kellel esinevad joobeseisundile viitavad tunnused.

Seadus annab õiguse kontrollida inimese organismis alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine olemasolu juhul, kui inimesel täheldatakse joobeseisundile viitavaid tunnuseid (sotsiaalministri 26.06.2014 määrus nr 37 „[Joobeseisundile viitavate tunnuste loetelu ja nende tunnuste esinemise või mitteesinemise tuvastamise viisid](#)“) ja esineb vähemalt üks KorS § 37 lõike 1 punktides 1-3 nimetatud alus.

KorS § 37 lõike 1 loetelu on ammendav, erandina võib joobeseisundi olemasolu kontrollida ka sõidukijuhil, kui see on vajalik ohu ennetamiseks liikluses (sama paragrahvi [lõige 2](#)).

Ohuna määratleb KorS § 5 lõige 2 olukorra, kus ilmnenud asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib pidada piisavalt tõenäoliseks, et lähitulevikus leiab aset korrariikumine.

Narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamine arsti ettekirjutuseta on väärtegu ([narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse](#) § 15¹ lg 1).

Riikliku järelevalve erimeetme rakendamise õigus tekib üksnes reaalse kahtluse korral. See tähendab, et inimese välimuses või käitumises peavad olema joobeseisundile viitavad tunnused (v.a KorS § 37 lõikes 2 sätestatud erand).¹

Alkoholijoobe kontrollimist ja tuvastamist kohapeal reguleerib KorS § 38; isiku toimetamist alkoholijoobe tuvastamiseks ametiruumi ja tervishoiuteenuse osutaja juurde käsitleb KorS § 39; alkoholijoobe tuvastamist vereproovi uuringuga reguleerib KorS § 40; narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamise või sellest põhjustatud joobeseisundi tuvastamist käsitleb KorS § 41; joobeseisundis inimese kainenema toimetamist reguleerib KorS § 42.

Volikogu ei ole korrakaitseorgan (selle mõiste sätestab KorS § 6 lg 1) ja seadustes ei ole sätestatud juhtu(sid), mil volikogu saaks ise kontrollida ja tuvastada inimese (nt volikogu liikme) joobeseisundit.

Kohaliku omavalitsuse volikogu on põhiseadusorgan ([Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 156). Seega on tal enesekorraldusõigus, muu hulgas õigus kehtestada oma töökorraldus- ning menetlusreeglid. Enesekorraldusõigust kasutades peab volikogu järgima põhiseaduse ja [Euroopa kohaliku omavalitsuse harta](#) norme ja printsiipe ning seadusi. Sisestruktuurilt ja töökorralduselt on volikogul sarnaseid jooni parlamendiga, kuid volikogu liikme suhtes ei kehti immuniteedi (PS § 76) põhimõtte (PS § 62).

[Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) (KOKS; § 42 lg 1 p 1), [Tallinna põhimääruse](#) (§ 29 lg 1 p 1; § 37 lg 1) ja [Tallinna Linnavolikogu töökorra](#) (§ 2 lg 5; § 11 lg 1) kohaselt on volikogu esimehe (või tema asendaja – vt KOKS § 43 lg 1) üks ülesandeid juhatada volikogu istungeid. Istungi juhatamise eesmärk on tagada selle korrakohane kulg. See tähendab muu hulgas, et istungi juhataja peab saama rakendada abinõusid, mis tagavad istungi sujuva kulgemise. Konkreetsed abinõud saab volikogu vajadusel näha ette oma töökorras. Need meetmed peavad jääma volikogu enesekorraldusõiguse raamesse. Muu hulgas ei tohi ülemäära piirata volikogu liikme vaba mandaati (KOKS § 17 lg 2).

Kuna Tallinna Linnavolikogu kantseleist saadud selgituste põhjal (vt ka Tallinna Linnavolikogu töökorra § 11 lg 4) ei ole linnavolikogu istungite saal avalik koht (KorS § 54 mõttes), ei laiene sellele KorS 4. peatüki 1. jaos (§-d 54-57²) sätestatud avalikus kohas käitumise üldnõuded. Teisalt peab volikogu istungisaalis – nagu ka igal pool mujal – kehtima avalik kord, milles tagatakse õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitse (vt KorS § 4).

Politsei kutsumine volikogu istungisaali volikogu liikme joobeseisundi kontrollimiseks ja tuvastamiseks peab olema õiguspärane ja põhjendatud. Istungi korrakohase kulu tagab istungi juhataja üldjuhul mitte politsei abil, vaid istungi juhataja käsutuses olevate muude meetmetega.

KorS-i sätete kohta võite küsida üksikasjalikumaid õiguslikke selgitusi Justiitsministeeriumilt ja KOKS-i kohta Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt ([märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse](#) § 3).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Marju Agarmaa

õiguskorra kaitse osakonna juhataja, õiguskantsleri nõunik

õiguskantsleri volitusel

Vallo Olle 693 8445 Vallo.Olle@oiguskantsler.ee

¹ E. Nuka, M. Laaring jt. Korrakaitseseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Sisekaitseakadeemia, 2017, § 37, komm 3, lk 121.